

S onu stranu „apsolutnog“ i „relativnog“ već uvijek čovjeku pripada vijest povijesti da je pripovijeda i ispovijeda u odlučujućoj pripovijesti (ne: pripovijetki, priči!). Povijesno mišljenje nije ni filozofija povijesti koja iz „svrhe“ događanja računa s posljednjom mogućnošću (e s h a t o n), ni historija koja bi da nas pouči iz prošlosti. Ono se brine oko navješćujuće vijesti na koju ga kao na prvo upućuje ono što jest već po jednoj vijesti koja se izvijestila do informacije. Navješćivanje kao bit govora dalo je povijesni sklop u kojem znanje zna-shvaća znano i spravlja ga u znanosti koja se, usmjerena na svagda novo i aktualno, obnavlja u sve većoj utežnosti i rastežnosti, od kojih se sustežemo. *Otkaz, odricanje poslušnosti jednoj zapovijedi*, koja kao forma informirajući uniformira sve formirano preko obrazovnog (i „kvalificiranog“) čovjeka u sustav i postav, oslanja se na *neiscrpljivost života* u vijesti, na njegovo uskraćivanje da u nju uđe; naravno, ako smo se spremili da ga primivši živimo van pravila komuniciranja zbog kojih nam se uklanja, sam od nas sklanja.

Povijesno mišljenje, mislena povijest, upućujući se po jednokratnoj ali dugotrajnoj zgodi znanstvene mito-logike kao tehno-logike, otvara neiscrpljivom, neuravnjivom životu svjetovni pripad i slučaj (chance) u kojem se, sa svim svojim teretom predaje, otpora i ponosa, za život spremno, za njega ne za događaje u svijetu ojačano, njega dostojno življenje — pred-kazujući još-ne-kazano, jedva slučajno, ali ne-obhodno — može poslušnije i time vlastiti je

---

Suhrkamp, Frankfurt a. M. (1965) 1967, str. 16; *H. M.*, Ideen zu einer kritischen Theorie der Gesellschaft, ed. Suhrkamp, Frankfurt a. M. 1969, str. 1891. Pogotovo to važi za Marcuseovu najnoviju argumentaciju protiv ukidanja transcendentije umjetnosti i lijepoga, protiv teza o „kraju umjetnosti“ (Counterrevolution and Revolt, Beacon Press, Boston, Mass. 1972).